

Απαντήσεις

B1. Αφού γίνει ετυμολογική ανάλυση του όρου “μοίρα” (σχολικό βιβλίο), θα πρέπει να δηλωθεί ότι το μερίδιο χαρακτηρίζεται θεϊκό, επειδή: α) το κατείχαν ως τότε μόνο θεοί β) το απέκτησαν με θεϊκή παρέμβαση γ) αποκτώντας το οι άνθρωποι αναγνώρισαν την ύπαρξη θεών. Κατακτήσεις στις οποίες οδηγήθηκε ο άνθρωπος στο στάδιο του Προμηθέα-προηθικό στάδιο: α) θρησκεία, β) γλώσσα, γ) υλικοτεχνικός πολιτισμός. Αναφέρονται με αξιολογική και όχι χρονική σειρά.

Επισημαίνουμε τις πρωτοποριακές αντιλήψεις του Πρωταγόρα για τη θρησκεία (ανθρωπολογικό δεδομένο) και τη γλώσσα (δημιούργημα του ανθρώπου κι όχι έμφυτο χαρακτηριστικό).

Η τοποθέτηση του Πρωταγόρα για τη θρησκεία δεν είναι αντιφατική με τον αγνωστικισμό του γιατί: α) η αναφορά έχει συμβολικό-αλληγορικό χαρακτήρα β) δικαιολογείται στα πλαίσια της μυθολογικής αφήγησης γ) αναφέρεται στην ύπαρξη του θρησκευτικού συναισθήματος στον άνθρωπο κι όχι στην ύπαρξη των θεών δ) ίσως παρουσιάζεται έντεχνα η πλατωνική άποψη.

B2. Πρώτη φάση: Κατάσταση ακοινωνησίας του ανθρώπου (ᾠκουν σποράδην) όπου ως κάτοχος της δημιουργικής τέχνης (σχόλιο βιβλίου) ικανοποιεί τις υλικές του ανάγκες με τις τεχνικές του γνώσεις (στάδιο Προμηθέα). Οι γνώσεις αυτές δεν επαρκούν για την αντιμετώπιση των θηρίων, καθώς δεν κατέχει την πολιτική τέχνη, που μέρος της είναι η πολεμική.

Πρώτη εκδήλωση κοινωνικότητας: επιδιώκουν ανεπιτυχώς να συναθροισθούν για να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο (τελεολογική αντίληψη

για τη συγκρότηση πόλεων και διαφοροποίηση του Πρωταγόρα και του Αριστοτέλη για την αιτία συγκρότησης των πόλεων).

Αποτέλεσμα προσπάθειας: αδικούν ο ένας τον άλλο κι αδυνατούν να δημιουργήσουν πολιτικές κοινωνίες.
Δεύτερη φάση: Η παρέμβαση του Δία (στάδιο του Δία) που δωρίζει μέσω του Ερμή την αιδώ και τη δίκη σε όλους ανεξαιρέτως τους ανθρώπους ως ενδιάθετες προϋποθέσεις για τη δημιουργία πόλεων. Επισημαίνουμε την καθολικότητα της πολιτικής αρετής, που δε συμπεριλαμβάνεται στον καταμερισμό εργασίας (ορισμός των εννοιών της αιδούς και της δίκης-συμβολή τους στη δημιουργία πόλεων).

Συμπέρασμα: Ο Πρωταγόρας θεμελιώνει ηθικά την πολιτική θέση που υπερασπίζονται Πλάτωνας κι Αριστοτέλης: η πολιτική τέχνη έχει φυσική καταβολή στον άνθρωπο, υπάρχει φυσική προδιάθεση για την απόκτησή της.

B3. Η καθολικότητα της αιδούς και της δίκης, που συνιστούν την πολιτική αρετή, δεν κατοχυρώνεται από το Δία, διότι δεν ήταν μέρος της αρχικής φύσης των ανθρώπων, αλλά είναι ενδιάθετες προϋποθέσεις που παρέχονται από το Δία (φύση). Ο άνθρωπος οφείλει να τις κατακτήσει με τη διδασκαλία, την επιμέλεια και την άσκηση, με προσωπική προσπάθεια (άρα η αρετή είναι διδακτή). Καθένας οφείλει να κατέχει την πολιτική αρετή ή να προσποιείται ότι την κατέχει, διαφορετικά πρέπει να θανατώνεται ως «νόσος πόλεως» (αποφυγή αδικίας-αναγκαιότητα τιμωρίας και μάλιστα της θανατικής ποινής). Πιστοποιείται η αυθεντία της κρατικής εξουσίας του Δία σωφρονιστικά και διασφαλίζοντας

την επιβίωση κι ομαλή συμβίωση του ανθρώπου. Η υπακοή στους νόμους ηθικοποιεί τον άνθρωπο και ρυθμίζει τη συμπεριφορά του (κοινωνός της δικαιοσύνης).

Παρόμοια άποψη για το βοηθητικό ρόλο της τιμωρίας στη διδασκαλία της πολιτικής αρετής εκφράζεται στο παράλληλο κείμενο, όπου, κλιμακώνοντας αξιολογικά τις τιμωρίες, ηπιότερη ποινή είναι ο θάνατος κι αυστηρότερη η συνολική καταστροφή του «οίκου» (σχόλιο 1^{ης} ενότητας) κι η εξορία, αντανακλώντας τις πρωταγόμενες απόψεις αλλά και την άποψη της εποχής.

B4. α Ë Σωστό, β Ë Λάθος, γ Ë Λάθος, δ Ë Σωστό,
ε Ë Λάθος

B5. λοχαγός: ἄγοντα, ἀγαλλίασις: ἀγάλματα, θρέψις: τροφήν, βαθμῖς: βωμούς ἄφιξις: ἰκανή, ὀχυρός: μετέσχε, διάδημα: ὑποδέσεις, νεογνός: συγγένειαν, ὀλέθριος: ἀπώλλυντο, δεισιδαίμων: δείσας

Γ1. Τα ναυτικά (θέματα), λοιπόν, των Ελλήνων τέτοια ήταν και τα παλιά κι όσα έγιναν μεταγενέστερα. Απέκτησαν όμως δύναμη πάρα πολλή αυτοί που έστρεψαν την προσοχή τους σε αυτά και με αύξηση των εισοδημάτων (τους) και με εξουσία σε άλλουςⁱⁱ γιατί κατέστρεφαν τα νησιά πλέοντας εναντίον τους και πιο πολύ όσοι είχαν χώρα ανεπαρκή. Στην ξηρά πόλεμος (τέτοιος) από όπου να προκύψει και δύναμη για κάποιους, κανένας δεν οργανώθηκε. Κι όλοι (οι πόλεμοι), όσοι και έγιναν, πραγματοποιήθηκαν ενάντια στους γείτονες τους για τον καθένα κι οι Έλληνες δεν έκαναν εκστρατείες πολύ μακριά από τη δική τους πατρίδα με σκοπό την καταστροφή άλλων.

Γιατί δε συντάχθηκαν ως υπήκοοι με τις πιο μεγάλες πόλεις ούτε πάλι οι ίδιοι ισότιμα έκαναν κοινές εκστρατείες.

Γ2. ἔσται, ἐλάττοσι(ν), πρόσσχωμεν, ἐπιπλεῖτε κατεστράφθω, μάλα, (ῶ) διαρκές, ἐκδήμοις, οὐδεμιᾶς, ἐξελεθῆν

Γ3α. τά ναυτικά: υποκείμενο στο «ἦν» (αττική σύνταξη)

αὐτοῖς: αντικείμενο στο «πρόσσχόντες»

ἄλλων: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική αντικειμενική στο «ἀρχῆ»

ἐπί καταστροφῆ: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού στο «οὐκ ἐξῆσαν»

υπήκοοι: επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου στο εννοούμενο υποκείμενο (οἱ Ἕλληνες) μέσω του «οὐ ξυνειστήκεσαν»

Γ3β. Ἀπαντες γινώσκουσι

- ὅτι ἰσχύν δέ περιποιήσαντο ὅμως οὐκ ἐλαχίστην οἱ πρόσσχόντες αὐτοῖς [ειδική πρόταση]
- ἰσχύν δέ περιποιήσασθαι ὅμως οὐκ ἐλαχίστην τούς πρόσσχόντας αὐτοῖς [ειδικό απαρέμφατο]
- ἰσχύν δέ περιποιησαμένους ὅμως οὐκ ἐλαχίστην τούς πρόσσχόντας αὐτοῖς [κατηγορηματική μετοχή]

Σύντομο σχόλιο: Στο διδαγμένο αξιοσημείωτη ήταν η πρωτοτυπία στην Εισαγωγή με θέμα κλειστού τύπου, χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες οι ερμηνευτικές ερωτήσεις. Αντίθετα, στο αδίδακτο η πυκνότητα του ύφους και λόγου του Θουκυδίδη δυσχέρανε την προσπάθεια για μετάφραση.

Από το Κλασικό Τμήμα του Φιλολογικού Τομέα των
Φροντιστηρίων «Πουκαμισάς Ηρακλείου»
συνεργάστηκαν: Αναγνωστάκη Σ., Αποστολάκη Ε.,
Μαζοκοπάκη Ε., Παγωμένου Μ., Πυργιανάκη Χ.,
Σφακιανάκη Μ.